

досліджуваного поняття, але й виділила його структурні компоненти. На її думку, чуйність – морально-психологічна якість особистості, що характеризує ставлення людини до інших людей і виявляється в емпатійності, доброзичливості, тактовності, ввічливості та турботливості, наданні практичної допомоги.

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу, можна зробити висновок, що немає однозначного підходу до визначення сутності чуйності. Дане поняття розглядають як: гуманістичну цінність (О. Лавриненко, В. Лопатинська); моральну якість (І. Кон, Г. Свідерська, Т. Троценко); вчинкову діяльність (І. Бех); моральні почуття (О. Кононко); складову культури поведінки (Т. Довга, С. Мельничук); емпатійний процес (С. Варюхіна, Л. Стрелкова).

У своїй подальшій роботі, ми будемо розглядати чуйність як моральну якість, оскільки таке визначення знаходимо як в довідниковій літературі, так і в багатьох психолого-педагогічних працях.

О. Л. Воскобій

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ

Тривала безконтрольна техногенна діяльність людства привела до глобальної екологічної кризи, що характеризується порушенням природної рівноваги та гармонії. Ігнорування цієї проблеми на всіх рівнях, у тому числі і на рівні вищої освіти, призведе до цілковитого знищення життя на планеті. Ставлення людей до природи характеризується сьогодні низьким рівнем екологічної культури, що формує неекологічні моделі їхньої поведінки та нерозуміння власних конституційних прав щодо довкілля, неготовність їх захищати. Вирішення цих проблем дотичне до формування світоглядних рис особистості і тому лежить у педагогічній царині, вимагаючи змін у характері екологічної освіти, про що неодноразово наголошувалося у міжнародних та державних документах, зокрема, у матеріалах Стокгольмської конференції ООН з охорони навколишнього середовища (1972), Міжурядової конференції з просвітництва в галузі навколишнього середовища (Тбілісі, 1977), Другої міжнародної конференції з охорони навколишнього середовища (Ріо-де-Жанейро, 1992), Концепції екологічної освіти України (2001).

Одним із завдань вищої освіти є формування у студентів високої екологічної культури, глибоких екологічних знань та екологічного світогляду. У Концепції екологічної освіти України екологічний світогляд визначається як один із основних компонентів екологічної культури. Згідно з Стратегією ЄЕК ООН у сфері освіти в інтересах сталого розвитку одним із основних стратегічних напрямків розвитку освіти є формування світогляду молоді на всіх рівнях, зокрема, на рівні вищої освіти, задля подальшої професійної діяльності на благо збалансованого майбутнього в процесі викладання всіх предметів і курсів, зміцнюючи зв'язки між природничими та суспільними науками.

Формування всебічно розвиненої особистості, невід'ємною складовою якої є екологічний світогляд, одне з головних освітніх завдань згідно Закону

України “Про освіту”, Закону України “Про вищу освіту”, Державної національної програми “Освіта: Україна XXI століття”, Концепції національного виховання.

Потреба формування його екологічного світогляду як передумови розв’язання сучасних та майбутніх екологічних проблем вимагає пошуку нових умов професійного становлення молодого покоління.

Про необхідність формування екологічного світогляду студентів суспільних наук, до яких належить і юридична галузь, наголошується в екологічній програмі ЮНЕСКО “Людина та біосфера” (МАН – Man and Biosphere). Одним із пріоритетних напрямків цієї програми є “розвиток потенціалу”, який розвивається через програми освіти, підвищення екологічної свідомості громадян. У межах програми розробляються основи збалансованого використання та збереження біологічного різноманіття, які передбачають міждисциплінарний підхід. Однак, відповідно до Концепції розвитку вищої юридичної освіти в Україні, на даному етапі українська система вищої юридичної освіти не відповідає ще рівню юридичної підготовки більшості країн Європи та провідних країн світу, в яких екологізація знань займає одне із чільних місць серед пріоритетних напрямків її розвитку.

Хоча проблема формування світогляду та екологічного світогляду останнім часом привертає все більше уваги науковців (С. В. Влащенко, І. А. Воронцова, П. П. Полещук, С. В. Разметаєв), закономірності та особливості формування екологічного світогляду студентів вищих навчальних закладів потребують додаткового вивчення. Зокрема, до цього часу не розглядалась проблема формування екологічного світогляду студентів юридичних спеціальностей вишу, які в процесі свого професійного становлення мають зробити вибір щодо своєї ролі на шляху до суспільства збалансованого розвитку. Адже саме цим людям у подальшій професійній діяльності доведеться приймати важливі екологічні рішення. Тому позитивне вирішення судових справ на користь природи залежить від екологічного світогляду фахівців юридичної галузі.

Одним із головних завдань вузу юридичного профілю С. Д. Гусарев вбачає забезпечення умов для оволодіння знань про людину, природу і суспільство, що є передумовою їхньої подальшої екологічно доцільної професійної діяльності.

Екологізація навчальних дисциплін, на думку О. А. Крюковської, та програм підготовки у вищих навчальних закладах, поряд з професійною підготовкою засобами базової екологічної освіти, має стати однією з пріоритетних стратегій вирішення надзвичайно гострих екологічних та соціально-економічних проблем сучасної України.

Серед особливих якостей фахівця-юриста С. С. Сливка виділяє високий рівень професійної правової свідомості та відповідний світогляд. На потребу формування у студентів прогресивного екологічного світогляду в ході надання еколого-правової освіти звертає увагу і В. І. Андрейцев.

У цьому аспекті варто зауважити, що формування екологічного світогляду студентів-юристів супроводжується низкою суперечностей.

Насамперед – між значним соціальним запитом на спеціалістів із високим рівнем екологічної свідомості й світогляду та практичною відсутністю державних стратегій її формування; між вимогами збалансованого розвитку суспільства і нестачею педагогічних технологій відповідної освіти задля формування особистості з високим рівнем екологічної культури та компетентності; між беззаперечною необхідністю формування екологічного світогляду і нестачею відповідних змістових складових у навчально-виховному процесі юридичної вищої школи.

Таким чином, екологічна освіта студентів юридичних спеціальностей набуває нині особливої ваги, оскільки саме вони в майбутньому будуть регулювати взаємовідносини у системі “людина – природа”. Такий підхід допомагає закласти базу, яка буде сприяти в майбутньому більш свідомому розумінню студентами екологічних проблем при вивченні курсів адміністративного, цивільного, екологічного права тощо.

М. О. Гасин

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

В епоху глобалізаційних змін зростає соціокультурна цінність кожної особистості, здатної спиратися на свої різнобічні здібності та вміння швидко адаптуватися до нових умов життя, мотивуючи себе до постійного самовдосконалення та розвитку. Саме тому виховання конкурентоздатної особистості, готової діяти у руслі глобальних світових перетворень належить до головних завдань сучасної педагогічної науки. Це завдання також актуалізується і поєднується з проблемою виховання гуманної особистості, здатної будувати свої стосунки з оточуючими на основі взаєморозуміння, взаємоповаги і толерантності.

Теоретичний аналіз наукових джерел показав, що проблема формування соціальної компетентності учнів у позашкільних навчальних закладах знаходить відображення як у теоретичних джерелах давніх часів, так і в працях сучасних філософів, психологів, педагогів. Так, зокрема, різні аспекти означеної проблеми відображено у наукових працях Т.Алексеєнко, І.Беха, М.Гончарової-Горянської, А.Капської, О.Кононко та ін. Окремі аспекти і напрями позашкільної освіти і виховання, проблеми організації виховного процесу в позашкільних закладах розкрито в роботах О.Биковської, В.Вербицького, А.Корнієнко, О.Литовченко, В.Мачуського, Т.Сущенко та ін.

Сформованість соціальної компетентності у вихованців позашкільних навчальних закладів обумовлює прояв та розвиток важливих людських якостей і здібностей особистості, ставлення до праці, оволодіння соціальним досвідом. Також соціальна компетентність характеризує взаємодію людини з суспільством, соціумом, іншими людьми, виступаючи як сукупна характеристика громадянської зрілості і одночасно як соціальна дієздатність особистості, яка вміє передбачати наслідки своїх дій, поведінки, дотримуватися балансу загальних та особистих інтересів у різнобічній діяльності та побудові соціальних взаємин.